

CENA 10 DIN

LETNA NAROČNINA 250.—
DIN. — TEKOCI RACUN
PRI KOMUNALNI BANKI
V LJUBLJANI ST. 60-KB-
5-2-367 S POSEBNO OZ-
NAKO: ZA »NASO SKUP-
NOST«.

SKUPNOST

Svetozar VUKMANOVIĆ-TEMPO

O PERSPEKTIVNEM RAZVOJU KMETIJSTVA

Na prošnjo uredništva »Politike« in »Naše skupnosti« je podpredsednik zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanović odgovoril na več vprašanj o perspektivnem razvoju kmetijstva.

Zadnje čase se veliko govori o zapostavljanju kmetijstva v našem dosedanjem gospodarskem razvoju. Kritizira se politika industrializacije in elektrifikacije države, ki baje ni računala z vzporednim razvojem kmetijske proizvodnje in podobno. Vendar, čeprav lahko govorimo o določenem zapostavljanju kmetijske proizvodnje, ali o določenem našem enostranskem gospodarskem razvoju, moramo kljub temu ugotoviti, da razvoj kmetijstva ni mogoč brez vzporednega razvoja industrije, prometnih možnosti itd. Možno je reči celo, da je za razvoj kmetijske proizvodnje odločilnega pomena stopnja industrijskega razvoja, ki jo je določena država dosegla. Postavitve kmetijske proizvodnje na sodobno bazo ni mogoče ločiti od močnega industrijskega razvoja. To ne samo zato, ker si danes razvoja kmetijske proizvodnje ni mogoče niti zamisliti brez uporabe industrijskih sredstev (umetna gnojila, sredstva za zaščito rastlin, traktorji in kmetijski stroji), temveč tudi zato, ker razvoj kmetijske proizvodnje in povečanje delovne produktivnosti v kmetijstvu, nujno zahtevata osvoboditev kmetijstva od odvečnega, neproduktivnega prebivalstva, ki mora najti novo zaposlitev v drobni predelovalni industriji, ki pa neizogibno nastaja na bazi predelovanja, vskladiščenja in prodaje povečane kmetijske proizvodnje. Razvoj kmetijske proizvodnje torej predpostavlja obstoj višje stopnje industrijskega razvoja.

Vzajemna povezanost stopnje industrijskega razvoja v neki državi z vprašanjem razvoja kmetijske proizvodnje nujno postavlja vprašanje — ali so v naši državi pogoji, da v naslednjem razdobju postavimo kmetijsko proizvodnjo na sodobno osnovo. Z drugimi besedami, ali je industrijski razvoj v naši državi dosegel v dosedanjem razdobju tako stopnjo, da omogoča neovirani vzpon kmetijske proizvodnje v naslednjem razdobju.

Industrijski razvoj je ustvaril pogoje za sodobno kmetijstvo

Ob odgovoru na to vprašanje zelo lahko pademo v zablodo in mislimo, da je bil tak naš industrijski razvoj v dosedanjem razdobju ob določenem stagniranju kmetijske proizvodnje nujen, in da mora vsaka zaostala država, ki želi v najkrajšem možnem roku obvladati svojo zaostalost in doseči najhitreje možni gospodarski razvoj, iti po isti poti, po kateri je šla tudi naša država. Nič ni bolj nevarnega, kakor izdelovati sheme našega dosedanjega gospodarskega razvoja, vzporejati investicije v posamezne industrijske veje in posamezna gospodarska področja, primerjati negospodarske in gospodarske investicije itd., vse to pa zaradi primerjave s posameznimi tujimi državami.

Predvsem so v svetu razvite države, z razvito industrijsko in kmetijsko proizvodnjo, ki so močno razvile svoje proizvodne sile, v katerih pa potrošna moč prebivalstva ne more absorbirati vsega proizvedenega blaga. Za te države se problem nadaljnjega gospodarskega razvoja ne po-

Svetozar Vukmanović

stavljajo kot problem povečanja gospodarskih investicij, temveč kot problem povečanja kupne moči prebivalstva, bodisi s skrajšanjem delovnega dne (in tako z večjo zaposlenostjo ob zmanjšanju dobička zasebnih kapitalističnih družb), bodisi s povečevanjem negospodarskih investicij v šole, bolnišnice, ceste ali stanovanja. Če bi te države postavile v svoji gospodarski politiki težišče na gospodarske investicije, tedaj bi nujno morale priti do povečanja disproporcij med močno naraslimi proizvodnimi silami, ki kažejo zaradi take investicijske politike težnjo nadaljnjega razvoja, in potrošnimi silami prebivalstva. Vendar imamo tudi nerazvite države z zelo slabo razvitimi gospodarskimi silami in s potrošno prebivalstva, ki je na primitivnem nivoju. Kolikor bolj te države razvijajo svoje proizvodne sile, to je, kolikor v teh državah več vlagajo v gospodarske investicije, toliko se poveča množina potrošnega blaga, toliko bolj se razvija potrošna moč prebivalstva, potrošnja po prebivalcu pa se dviga na višji nivo. Razumljivo je, da bi bilo napačno v njih zapostavljati negospodarske investicije. V teh državah dobijo investicije v stanovanjsko graditev, investicije v šolstvo, zdravstvo, ceste itd., bolj značaj go-

spodarskih kakor negospodarskih investicij, ker omogočajo reševanje problema kadrov v gospodarski graditvi, brez katerih konec koncev ne more biti gospodarskega razvoja. Torej ni nič bolj nevarnega, kakor smo že zgoraj povedali, kakor izdelovati določene sheme in vreči v te sheme našo živo stvarnost, ali šablonsko primerjati gospodarski razvoj naše države z gospodarskim razvojem nekaterih drugih držav.

Če si bomo torej prizadevali, da ne bomo padli v tako zgrešeno oceno našega dosedanjega gospodarskega razvoja, moramo vendar ugotoviti, da je naš industrijski razvoj ustvaril vse pogoje, da postavimo v naslednjem razdobju tudi kmetijsko proizvodnjo na sodobno osnovo. Ko to pravimo, nočemo reči, da je bila dosedanja pot najbolj pravilna, še manj pa lahko rečemo, da postane taka pot razvoja nujnost za vse gospodarsko zaostale države. Vse, kar lahko rečemo, je to, da dosedanje poti našega gospodarskega razvoja — v konkretnih gospodarskih in naravnih pogojih, v katerih se je razvijalo in v konkretnih političnih pogojih, v katerih je bila naša država, — ni bilo mogoče postaviti na drugi osnovi, kakor je bila postavljena. To seveda ne pomeni, da niso bile možne niti kakšne določene spremembe v razdelitvi nacionalnega dohodka, posebno pa v razdelitvi investicijskih sredstev po gospodarskih področjih in po industrijskih vejah, kajti ves naš dosednji gospodarski razvoj, posebno pa graditev našega gospodarskega sistema, — ki je po svoji strani zelo močno učinkoval na sam gospodarski razvoj — vsebuje končno take črte izvirnosti, da je v tem razvoju nujno moralo priti do posameznih pogrešnih in nezadostno proučenih ukrepov.

Izhajajoč iz teh splošnih postavk v analizi našega gospodarskega razvoja, lahko rečemo, da je bila tudi usmeritev v prvenstveno industrijski razvoj države v temelju pravilna, ker je pravzaprav taka naša usmeritev ustvarjala pogoje tudi za postavitev kmetijske proizvodnje na sodobno osnovo in za razvoj prometa, tako železniškega kakor cestnega, tako pomorskega kakor rečnega. Če pa smo si zastavili industrializacijo države kot temeljno nalogo, tedaj se je nujno vsiljevala močnejša usmeritev na razvoj energetske baze kakor tudi na razvoj surovinske baze v državi. Tu je seveda mogoče postaviti vprašanje — zakaj se je bilo treba za razvoj surovinske baze usmeriti izključno na rudarstvo, gozdarstvo in podobno, in — ali ne predstavlja tudi kmetijska proizvodnja surovinske baze za številne veje predelovalne industrije (tekstil, usnje itd.)? Razen tega, ali ne predstavlja kmetijska proizvodnja tudi živilsko bazo prebivalstva? Razumljivo je, da je mogoče, ko se tako konkretno postavi problem, reči, da ni prišlo za postavljanje kmetijske proizvodnje v dosedanjem razdobju samo kot posledica določenih objektivnih okoliščin (industrijska nerazvitost

Nadaljevanje na 2. strani

Nadaljevanje s 1. strani

države je objektivno preprečevala proces razvoja kmetijske proizvodnje; izločevanje večjega dela nacionalnega dohodka za potrebe Ljudske obrambe v ožjem smislu in za razvoj tistih gospodarskih vej, ki so ekonomsko prispevale h krepitvi nacionalne neodvisnosti države, temveč tudi kot posledica določenega neopazovanja pomena kmetijske proizvodnje tako za krepitev nacionalne neodvisnosti države kakor tudi za hitrejši gospodarski razvoj. Tega ne vidimo samo iz dejstva, da niso bile investicijske naložbe za razvoj kmetijske proizvodnje v sorazmerju z naložbami v druge gospodarske veje, temveč tudi iz dejstva, da je naša politika v kmetijstvu doživela tak niz izprememb in menjav, ki so kazale, da se je morala naša linija za graditev socializma na vasi graditi z reševanjem zelo velikih problemov in računajoč z našimi specifičnimi pogoji. No, za našo tezo, ki jo želimo tukaj obdelati, ni posebno važno ugotoviti vzroke našega zapostavljanja kmetijske proizvodnje v dosedanjem razdobju, razen kolikor želimo, da bi se izognili ponavljanju napravljenih napak. Mnogo bolj važno je poudariti dejstvo, da je naš gospodarski razvoj, ki ga karakterizira pospešena industrializacija, ustvaril zelo ugodne pogoje za razvoj kmetijske proizvodnje na sodobni osnovi.

0 industriji kmetijskih strojev

Če sedaj pogledamo, v kakšnih konkretnih pogojih naj se razvija kmetijska proizvodnja in kakšne so možnosti za povečanje kmetijske proizvodnje v naslednjem razdobju, tedaj lahko rečemo, da so bile ustvarjene zelo ugodne možnosti in da lahko pričakujemo dobre uspehe na področju pospeševanja kmetijske proizvodnje v naslednjem razdobju.

Ustvarjena je bila predvsem zelo močna industrija traktorjev in kmetijskih strojev, ki lahko ob neznatnih dopolnilnih investicijah popolnoma oskrbuje naše kmetijstvo s potrebnimi traktorji in kmetijskimi stroji. Naša industrija kmetijskih strojev lahko daje danes kmetijstvu nad 15.000 ton kmetijskih strojev in nad 2000 traktorjev. Ob neznatnih investicijah v višini 3-4 milijard dinarjev je mogoče povečati zmogljivosti v industriji traktorjev in kmetijskih strojev na 7000 do 8000 traktorjev in na okrog 50.000 ton kmetijskih strojev. Kolikor in kadar bodo začele take količine traktorjev in kmetijskih strojev prihajati vsako leto v naše kmetijstvo, bodo lahko v sorazmerno kratkem razdobju popolnoma zadovoljile njegove potrebe. Iz tega izhaja, da niso ena izmed važnih nalog na področju pospeševanja kmetijstva v naslednjem razdobju investicijske naložbe v kmetijstvo v ožjem smislu, temveč v nadaljnjih, čeprav neznatnih naložbah v industrijo za proizvodnjo traktorjev, kmetijskih strojev itd.

Mogoče je postaviti vprašanje, ali je nujno usmeriti se na graditev industrije kmetijskih strojev in traktorjev? Ali ne bi mogli oskrbeti kmetijstva s traktorji in kmetijskimi stroji iz uvoza?

Na ta vprašanja lahko načelno odgovorimo, da kažejo izkušnje nekaterih drugih držav, ki so mislile, da lahko pospešujejo kmetijstvo brez razvoja industrije, negativne rezultate. Široka uporaba traktorjev in kmetijskih strojev v kmetijstvu nujno predpostavlja vsaj minimalni obstoj široke mreže reparaturnih delavnic, podjetij za izdelavo rezervnih delov, potrebnega števila strokovnih delavcev po delavnicah, potrebnega števila traktoristov itd. No, to je mogoče mnogo bolj hitro uresničiti in na bolj racionalni osnovi, če hkrati zgradimo tudi industrijo traktorjev in kmetijskih strojev. Seveda prihaja gradnja industrije traktorjev in kmetijskih strojev v poštev le takrat, če so pogoji, da se proizvodnja postavi na racionalno osnovo, da so lahko zgrajene zmogljivosti popolnoma izkoriščene itd. Kmetijske stroje, ki jih ni mogoče

racionalno proizvajati v državi zaradi preveč omejenega tržišča, je treba uvažati, ne pa izdelovati v državi na neekonomičen način. Graditev in kompletiranje industrije traktorjev in kmetijskih strojev v naslednjem razdobju nista pomembna samo s stališča nujnosti razvoja kmetijske proizvodnje, temveč se kompletiranje te industrije kaže tudi kot zelo racionalna investicija, ki omogoča z minimalnimi investicijskimi naložbami dosega najvišjih možnih rezultatov v povečanju nacionalnega dohodka.

Podobno je tudi glede kemizacije kmetijstva in z gradnjo ter rekonstrukcijo industrijskih podjetij za proizvodnjo umetnih gnojil, kemičnih sredstev za zaščito rastlin, za zaščito živali itd. Mirno lahko rečemo, da ni razvoja kmetijske proizvodnje brez uporabe sodobnih kemičnih sredstev. Izkušnje posameznih držav, v katerih se je kmetijska proizvodnja krepko razvila, kažejo, da je bil ta napredek v kmetijski proizvodnji ustvarjen največ zaradi uporabe kemičnih sredstev v kmetijstvu. Tudi na tem področju bodo torej za razvoj kmetijske proizvodnje nujne nove investicijske naložbe ne samo v samo kmetijstvo v ožjem smislu, temveč tudi v gradnjo in rekonstrukcijo industrije za proizvodnjo umetnih gnojil in drugih kemičnih sredstev za pospeševanje kmetijske proizvodnje. Kakor je že bilo povedano, smo v naši državi v povojnem razdobju zgradili industrijo za proizvodnjo umetnih gnojil z zmogljivostjo okrog 230.000 ton fosfatnih in dušičnatih gnojil kakor tudi industrijo za proizvodnjo drugih kemičnih sredstev za zaščito rastlin. Sedaj gradimo, ali pa pripravljamo graditev industrije fosfatnih in dušičnatih gnojil z zmogljivostjo nad 1.200.000 ton, kar bo z obstoječimi zmogljivostmi po zgraditvi dajalo proizvodnjo nad 1.400.000 ton umetnih gnojil. Pri tem bodo obstajali nevsklajeni odnosi med proizvodnjo dušičnatih in fosfatnih gnojil, ker bo primanjkovalo približno 200.000 ton proizvodnje dušičnatih gnojil. To količino bomo morali uvažati, kolikor se ne bomo v naslednjem razdobju lotili graditve še ene tovarne za dušičnata gnojila, ki bo potrebna zaradi oskrbovanja kmetijstva, za katero pa so na razpolago tudi potrebne surovine, ali za katero še niso zagotovljena finančna sredstva. Gradnja industrije umetnih gnojil v naslednjem razdobju ni posledica tega, da preskrbe kmetijstva s takimi količinami umetnih gnojil ni bilo mogoče zagotoviti z uvozom (čeprav so bile in so za uvoz tolikšnih količin umetnih gnojil zelo velike težave). Gradnja te industrije je prišla po eni strani kot rezultat potrebe kmetijstva po umetnih gnojilih, po drugi strani pa — zaradi zelo ugodnih možnosti naše države za proizvodnjo fosfatnih in dušičnatih gnojil (v Boru imamo n. pr. znatne količine odpadnih plinov, v Trepči pa so znatne količine piretina kot postranskega produkta za proizvodnjo žveplene kisline, ki je osnovna surovina za proizvodnjo fosfatnih gnojil, v Vojvodini, na Hrvaškem so znatne količine naravnega metana, v koksarnah v Bosni in v rafinerijah v Sisku pa so znatne količine odpadnih plinov, ki so imenitna surovina za proizvodnjo dušičnatih gnojil). Iz tega izhaja, da bodo tudi na tem področju potrebne nadaljnje investicijske naložbe v industrijo (in ne samo v kmetijstvo), zaradi dviga kmetijske proizvodnje na sodobni nivo.

1 Nove naložbe v živilsko industrijo

Nove naložbe v industrijo zaradi dviga kmetijske proizvodnje so nujne tudi na področju predelave, vskladiščenja, transporta in prometa s kmetijskimi pridelki. Znano je, da naša država razpolaga z velikim naravnim bogastvom ter z veliko, pa še vedno nerazvito surovinsko bazo v rudarstvu (kovine, nekovine, premog in nafta itd.), gozdovih in v kmetijstvu. Prav tako je znano, da smo v dosedanjem gospodarskem raz-

voju v precejšnji meri razvili surovinsko bazo v rudarstvu in gozdarstvu, da pa nam je še vedno ostalo nerazvito kmetijstvo kot surovinska baza predelovalne industrije. Prav to dejstvo govori bolj kakor kar koli drugega, da moramo v naslednjem razdobju razviti kmetijstvo kot surovinsko bazo in s tem dati močno vzpodbudo razvoju predelovalne industrije. Razvoj kmetijske proizvodnje razen tega zagotavlja prehrano države, ki bi mogla postati, če je ne bi rešili v naslednjem razdobju, precej velika ovira za dvig življenjskega standarda in nadaljnega gospodarskega razvoja sploh. Iz teh vzrokov se investiranje za razvoj kmetijske proizvodnje kot surovinske baze naše predelovalne industrije in kot živilske baze naše države, postavlja kot vprašanje, od katerega rešitve je odvisno, ali bo naša država ustvarila hitrejši gospodarski razvoj in ali bo mogla dosedanje uspehe v industrializaciji realizirati tudi v povečanju življenjskega standarda množic. Toda, kmetijske proizvodnje ni mogoče povečati izključno z novimi naložbami v samo kmetijstvo. Je predvsem cela vrsta kmetijskih pridelkov, ki jih je treba industrijsko predelati, da bi jih mogli izkoristiti v potrošnji, tako n. pr. sladkorna pesa, sončnice in druge oljnice, bombaž, volna in druge tekstilne surovine. Te surovine je treba predhodno industrijsko predelati, da bi se spremenile v potrošne dobrine — sladkor, olje, tekstilne tkanine itd. Zgraditev industrijskih podjetij za predelavo teh kmetijskih surovin ne pomeni samo omogočitev, da pridejo te surovine v potrošnjo v obliki finalnega potrošnega blaga, temveč začnejo nova industrijska podjetja po svoji strani učinkovati na povečanje proizvodnje teh surovin (tovarne so zainteresirane, da vlagajo sredstva za napredek proizvodnje potrebnih surovin za njihovo produkcijo, kmetijski proizvajalci pa so zainteresirani, da pospešujejo proizvodnjo teh surovin, ker jim je zagotovljeno sigurno tržišče itd.). Zgraditev industrijskih podjetij za predelavo ima lahko torej odločilen vpliv na razvoj proizvodnje teh surovin v posameznih naših rajonih. V nekaterih rajonih pa je povečanje kmetijske proizvodnje zopet bolj povezano z investicijskimi naložbami v graditev skladiščnega prostora s hladilnimi napravami za shrambo kmetijskih pridelkov, v graditev dobrih prometnih cest s sodobnimi prometnimi sredstvi zaradi pravočasnega prevoza kmetijskih pridelkov od proizvajalca do potrošnika itd. Tudi tukaj se povečanje kmetijske proizvodnje neposredno veže z investicijami ne samo v kmetijstvo, temveč tudi v industrijo, ker se z zgraditvijo sodobnega skladiščnega prostora, s preskrbo trgovske mreže s sodobnimi hladilnimi napravami, z zgraditvijo dobrih komunikacij in nakupom sodobnih transportnih sredstev, z zgraditvijo industrijskih podjetij za predelavo mleka, mesa, rib itd. zagotavlja kmetijskim proizvajalcem plasma

Nadaljevanje na 3. strani

UREDNIŠKI ODBOR »NAŠE SKUPNOSTI«

Nikola Balog, Tone Vratuša, Todor Vujasinović, Danilo Vuković, Dušan Vuković, Kiro Gligorov, Ašer Deleon, Milun Ivanović, Petar Ivšević, Jovan Janković, Jovan Marinović, Ljubisav Marković, Mitra Mitrović, Ante Novak, Vojin Popović, Janko Smole, Zdenko Has, Nikola Čobelić.

Predsednik uredniškega odbora:
Kiro Gligorov.

Glavni in odgovorni urednik:
Ljubisav Marković.

UREDNIŠKI ODBOR ZA SLOVENIJO:

Ivo Klemenčič, Vasja Kogej, Viktor Kotnik, Mile Smolinsky, Pavle Zaucer.

Predsednik uredniškega odbora za Slovenijo:
Pavle Zaucer.

Nadaljevanje z 2. strani

njihovih pridelkov po znatno ugodnejših cenah, medtem ko je potrošnikom zagotovljena preskrba s kmetijskimi pridelki vse leto.

Zaradi povečanja kmetijske proizvodnje bo treba zagotoviti nove investicijske naložbe ne samo v kmetijstvo, temveč tudi v graditev novih industrijskih podjetij, kakor tudi v rekonstrukcijo obstoječih industrijskih podjetij za predelavo sladkorne pese, oljnic in drugega, za vskladitvenje in transport kmetijskih pridelkov, za konzerviranje sadja in vrtnin, za proizvodnjo mesa, mleka itd. Gradnja te predelovalne industrije je zelo racionalna, ker se z manjšimi, pogosto tudi neznatnimi investicijami zagotovi zelo veliko povečanje nacionalnega dohodka. Rekonstrukcije in modernizacije industrije sladkorne in industrije olja zahtevajo namreč neznatna sredstva, po rekonstrukciji pa se lahko zmogljivosti teh industrijskih vej skoro podvojijo. Graditev skladiščnega prostora s sodobnimi hladilnimi napravami, gradnja mlekar, klavnic, delavnic za predelavo sadja in vrtnin, gradnja mlinov in pekarn itd., ne zahteva velikih investicijskih naložb, po dograditvi pa se dosežejo veliki uspehi v racionalnem izkoriščanju kmetijskih surovin.

Investicije za povečanje kmetijske proizvodnje

Treba pa je tukaj še pripomniti, da te naložbe ne prispevajo samo k razvoju kmetijske proizvodnje, kakor smo povedali zgoraj (z direktnim vplivom industrijskih podjetij na porast kmetijske proizvodnje) temveč tudi zato, ker se s zgraditvijo številnih majhnih in večjih industrijskih podjetij ustvarja možnost zaposlitve delovne sile z vasi. Tako se kmetijstvo osvobaja odvečne delovne sile, ki predstavlja osnovno oviro hitrejšega razvoja produktivnosti v kmetijstvu, s samim tem pa tudi kmetijske proizvodnje v celoti.

S tako našo politiko bo dana zelo močna pobuda za nadaljnje spreminjanje strukture prebivalstva. Znano je namreč, da smo v dosedanjem gospodarskem razvoju dosegli zelo velik napredek v spreminjanju socialne strukture prebivalstva, ki se kaže v dejstvu, da smo od 76 odstotkov kmetijskega prebivalstva — kolikor ga je bilo pred vojno — prišli približno na 61 odstotkov kmetijskega prebivalstva v l. 1953. Tako naglo spreminjanje socialne strukture prebivalstva (v zadnjih 3 letih je bilo vsako leto na novo zaposlenih blizu 200.000 oseb), v zadnjih letih ni dalo najugodnejših rezultatov, ker je bila sprememba socialne strukture izvajana na račun izvedbe velikih javnih del, velikega obsega investicij v dvig bazične industrije itd., medtem ko bo sprememba socialne strukture prebivalstva v naslednjem razdobju prišla kot rezultat zaposlitve novih ljudi v industrijski proizvodnji, kar pomeni, da bo novo zaposlena delovna sila ustvarjala novo proizvodnjo v potrošnih dobrinah.

Iz tega, kar smo prej povedali, izhaja, da bo treba zagotoviti v naslednjem razdobju nove investicijske naložbe zaradi povečanja kmetijske proizvodnje, in to ne samo v kmetijstvu, temveč tudi v industriji. Naloga perspektivnega plana in letnih planov bo v tem, da bodo zagotovili skladen razpored investicijskih naložb v razne industrijske veje, da bi dosegli najbolj optimalne rezultate dviga kmetijske proizvodnje in povečanja nacionalnega dohodka sploh.

Nič manj važno vprašanje perspektivnega razvoja kmetijske proizvodnje ne bo tudi vprašanje skladnega razporeda novih investicijskih naložb v samo kmetijstvo. Pospeševanje kmetijske proizvodnje je kompleksno vprašanje in se mora kompleksno reševati. Pri reševanju tega vprašanja bo treba izhajati iz analize vseh činiteljev, ki delujejo znotraj samega kmetijstva (in

ne samo znotraj kmetijstva) na razvoj kmetijske proizvodnje, ter po taki analizi izvršiti enakomerno in skladne naložbe na vseh področjih kmetijske dejavnosti, v katerih pridejo do izraza določeni činitelji.

5. Zgraditev vodnega sistema bo vplivala na povečanje proizvodnje

Kakšen bo razpored investicijskih naložb znotraj samega kmetijstva, bo vsekakor odvisno od postavk našega perspektivnega plana, ki se pripravlja. Že sedaj pa je mogoče videti določene osnovne obrise razporeda investicijskih naložb znotraj kmetijstva.

Predvsem nam že površna analiza stanja vodnega sistema v Vojvodini, Sremu, Mačvi, Slavoniji, Bosanski Posavini, Pomoravju in drugod lahko pokaže, kako važno je reševanje tega vprašanja za povečanje kmetijske proizvodnje v naših najvažnejših kmetijskih rajonih. V deževnih letih ima kmetijstvo zaradi podzemeljskih in nadzemeljskih voda obvezno na desetine in desetine milijard škode, ker zaradi poplav ni mogoče pravočasno sejati ali pa je sploh nemogoče sejati, in ker nagle poplave naenkrat uničijo vse letino. V sušnih letih pa nastane zaradi pomanjkanja vode na desetine in desetine milijard škode v kmetijstvu. Zaradi takega stanja našega vodnega sistema je naša kmetijska proizvodnja v največji meri odvisna od atmosferskih razmer in kaže iz leta v leto največja kolebanja. Razumljivo je, da s takim stanjem našega vodnega sistema v naših najvažnejših kmetijskih področjih ne moremo biti zadovoljni in bodo morale biti iz teh vzrokov s perspektivnim planom razporejene znatne investicijske naložbe za njihovo reguliranje. Površna analiza kaže, da bi bilo za popolno dograditev osnovne mreže prekopov v Vojvodini, Sremu, Pomoravju, Mačvi, Slavoniji in Bosanski Posavini, potrebno zagotoviti okrog 70 milijard dinarjev. S tem naložbami bi mogli zgraditi osnovno mrežo prekopov za obrambo pred podzemeljskimi vodami in zgraditi obrambne nasipe vzdolž rek za obrambo pred zunanjimi vodami. Z zgraditvijo osnovne mreže prekopov dosežemo največjo možno obrambo pred poplavami in ustvarjamo pogoje za zgraditev široke mreže za namakanje, ki bi dobivala vodo iz rek in zgrajenih prekopov. Te naložbe, kakor vidimo, niso pretirane, posebno če bodo razdeljene na več let, kar bo rešeno s perspektivnim planom, in če jih primerjamo z velikimi koristmi, ki jih bo imela naša država, ko se bodo v osnovi odpravile velike letne variacije v kmetijski proizvodnji. Seveda mora biti vprašanje razporeda naložb sredstev za reguliranje našega vodnega sistema po letih rešeno v skladu z našimi možnostmi.

Reguliranje sistema za odvajanje vod, posebno pa izgraditev namakalnega sistema nimata samo velikega gospodarskega pomena, ki se kaže v tem, da se bo tako v osnovi rešil problem letnih oscilacij v naši kmetijski proizvodnji, temveč bosta ugodno vplivala tudi na ustvarjanje socialističnih družbenih odnosov v našem kmetijstvu.

Po mojem mnenju bo treba graditev osnovne mreže prekopov financirati delno iz proračunskih sredstev zveze in republik, delno pa tudi iz sredstev vodnih skladov. To iz razlogov, ker je gradnja in vzdrževanje osnovne mreže prekopov v tako zapuščenem stanju in v takem zaostanku, da bodo v naslednjem razdobju potrebni izredni napor, da se stanje v našem vodnem sistemu uredi. Kar se tiče graditve namakalne mreže, je treba to vprašanje rešiti z vodnimi skupnostmi, organiziranimi na združni osnovi, ki bodo mobilizirale sredstva individualnih proizvajalcev in kmetijskih organizacij, najemale potrebne kredite in s takimi sredstvi gradile določeno namakalno mrežo. Razumljivo je, da je vprašanje

rednega vzdrževanja osnovne mreže prekopov in dotočne mreže za namakanje mogoče reševati na račun izkoriščanja voda, to pa pomeni iz povečanih donosov in povečane akumulacije iz kmetijstva. S temi naložbami v gradnjo vodnega sistema se bistveno spreminjajo družbeni odnosi v kmetijstvu, ker postanejo sredstva za proizvodnjo — v konkretnem primeru sredstva za namakanje — družbena lastnina in z njo upravljajo kmetijski proizvajalci, ki so organizirani v vodnih skupnostih. Razen tega je razširjena reprodukcija glede odvajanja voda in namakanja pod družbenim upravljanjem, kar bistveno spreminja položaj individualnih proizvajalcev, ki sicer res ostanejo lastniki svojih zemljišč, sredstva za proizvodnjo pa so v družbenem upravljanju.

Mehanizacija kmetijskih del

Nič manjši pomen, kakor melioracijska dela nima za povečanje kmetijske proizvodnje vprašanje mehanizacije kmetijskih del tako za obdelavo zemlje kakor za spravljajanje pridelkov. O vprašanju pomena mehanizacije za povečanje kmetijske proizvodnje so različna mnenja. Nekateri mislijo, da ni mogoče z mehanizacijo kmetijskih del ničesar doseči pri povečanju kmetijske proizvodnje, temveč da je mogoče doseči samo osvoboditev odvečne delovne sile in povečanje delovne produktivnosti v kmetijstvu. Ker pa je za osvobodeno delovno silo težavno najti zaposlitev na drugi strani, je treba po mnenju teh ekonomistov vprašanje mehanizacije reševati postopno v skladu z možnostmi zaposlitve odvečne delovne sile v industriji. Po mnenju drugih pa mehanizacija kmetijskih del v osnovi rešuje vprašanje povečanja kmetijske proizvodnje in je zato treba investicijske naložbe usmeriti prvenstveno v mehanizacijo kmetijstva. Po mnenju tretjih zopet daje mehanizacija kmetijskih del zelo ugodne rezultate tako glede povečanja delovne produktivnosti v kmetijstvu kakor tudi za povečanje kmetijske proizvodnje, vendar to ni edini način povečanja kmetijske proizvodnje, ker dajo prav tako ugodne rezultate melioracijska dela, naložbe v proizvodnjo kakovostnega semena, umetnih gnojil itd.

Če podvržemo vpliv mehanizacije kmetijstva na povečanje kmetijske proizvodnje podrobni analizi, bomo videli, da je ekonomsko popolnoma upravičeno naložiti znatna sredstva v mehanizacijo kmetijskih del. Predvsem se z mehanizacijo kmetijskih del zagotavlja pravočasno opravljanje setve kmetijskih kultur, kar je določilnega pomena za hektarske donose. Razen tega preprečuje mehanizacija del pri spravljaju kmetijskih pridelkov večje izgube pridelkov, do katerih pride pri ročnem spravljaju pridelkov. Mehanizacija kmetijskih del nadomesti nadalje konjsko in volovsko vprego ter izloči vprežno živino iz proizvodnje, kar prihrani nacionalnemu gospodarstvu znatne količine krme, ki jo lahko uporabimo za prehrano produktivne živine. Ne smemo končno podcenjevati niti tega, da se z uporabo mehanizacije osvobaja iz kmetijstva odvečna delovna sila, ki jo lahko zaposlimo v drugih gospodarskih vejah, ki bodo proizvajale nove potrošne in druge dobrine.

Mehanizacija kmetijstva pa nima samo velikega ekonomskega pomena za povečanje kmetijske proizvodnje, temveč hkrati močno vpliva tudi na družbene odnose na vasi. Če naj bodo načelno tudi v kmetijstvu velika proizvodna sredstva družbena — razen drugega zahteva to tudi razdrobljena struktura naše posesti, to je omejene možnosti individualnega proizvajalca, da sam nabavlja in uporablja racionalno veliko mehanizacijo — tedaj se lahko razširi in uporablja mehanizacija preko splošnih kmetijskih združenj, poslovnih zvez, državnih kmetijskih po-

Nadaljevanje na 6. strani

KMETIJSTVO

AKCIJSKI PROGRAM POSPEŠEVANJA KMETIJSTVA
IN SKLADI V OKRAJU BRČKO

Okraj Brčko je izrazito kmetijski okraj. Prav zato so sredstva vseh skladov v okraju posredno ali neposredno usmerjena v razvoj kmetijstva in predelave kmetijskih pridelkov, pri čemer so izključeni samo skladi s strogo določenim namenom (stanovanjski sklad, cestni sklad).

Vsi investicijski plani in programi okraja se opirajo na akcijski program pospeševanja kmetijske proizvodnje, ki je bil izdelan s pomočjo skupne strokovnjakov.

V okraju mislijo — in od tega tudi izhajajo — da imajo pri vseh investicijskih programih za naslednje razdobje najpomembnejše mesto velike melioracije ob Savi in zmogljivosti za predelovanje sadja, vrtnin in tobaka.

Nujnost melioracij je dokazalo tudi letošnje leto: velika področja ob Savi so bila poplavljeni in setev uničena. Vsekakor so melioracije tukaj velik podvig, ki zahteva časa in sredstev. Letošnje investicije se nanašajo samo na naslednje projekte.

Okrajna sredstva, ki so namenjena neposredno za kmetijstvo, znašajo po proračunu okrog 139 milijonov dinarjev in so razporejena tako:

— 25 milijonov za obveznosti do splošnega investicijskega sklada, do participacij in garancij,

— 14,5 milijona za opremo ekonomije Kmetijske šole v Bijeljini in veterinarske postaje v Bosanskem Samcu,

— 7.357.000 za napredek odkupa in predelave tobaka in predelave drugih kmetijskih pridelkov,

— 3 milijone za drobne lokalne melioracije,

— 6 milijonov za nakup mehanizacije. Iz te vsote bodo predvsem omogočili nakup manjših strojev, ki jih ni mogoče kupiti iz splošnega investicijskega sklada,

— 3 milijone za plemensko živino,

— 2 milijona za sadovnjake in vinograde (sadno drevje je letos precej trpelo zaradi mraza).

Ostanek nad 75 milijonov dinarjev bo šel večidel za obveznosti, deleže in jamstva organizacijam, ki bodo zahtevale kredit iz splošnega investicijskega sklada.

Izmed investicij, ki jih nameravajo naložiti v predelavo kmetijskih pridelkov, naj bi bile najpomembnejše investicije v naprave za fermentiranje tobaka in v večjo zmogljivost za predelavo vrtnin (predvsem paradiznika) pri Bijeljini. Potrebo po zgraditvi fermentacijskih komor za tobak razlagajo s tem, ker stane prevoz tobaka na fermentacijo v Capljino zelo veliko, razen tega pa Capljina ni sposobna vedno prevzeti ves razpoložljivi tobak. Kar se tiče predelave vrtnin pri Bijeljini, je znano, da na tem področju vrtnine pogosto propadejo, ker jih ni mogoče niti predelati niti daleč prepeljati zaradi slabih prometnih zvez (zgodilo se je na primer, da niso mogli prdati zelja niti po ceni 1 dinar za kg). Teh investicij ne bodo opravljal izključno iz okrajnih skladov, temveč bodo iskali tudi posojila.

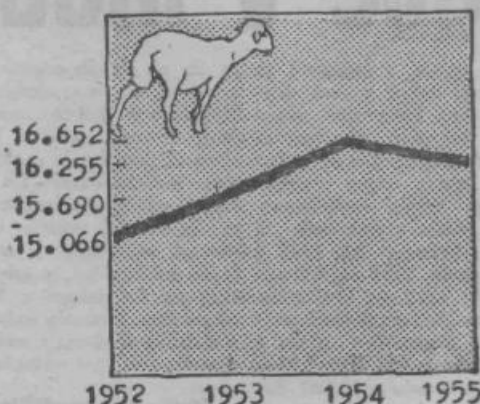
Za sedaj ni nikake pobude za zgraditev manjših obratov za predelavo kmetijskih pridelkov na najožjem področju zadruge ali občine. V Okrajni zadrugi

zvezi mislijo, da bi razen drugega tudi to lahko bilo področje dejavnosti bodočih poslovnih zvez.

Eno izmed resnih težav za realizacijo skladov ljudskih odborov občin predstavlja dejstvo, da ti večinoma s temi skladi ne morejo razpolagati, ker realizacija njihovih proračunskih dohodkov sedaj ni zadovoljiva. Podobno je tudi s sredstvi zadrug, ki so zamrznila v raznih kreditih, predujmih in drugih terjatvah.

M.

PROIZVODNJA VOLNE

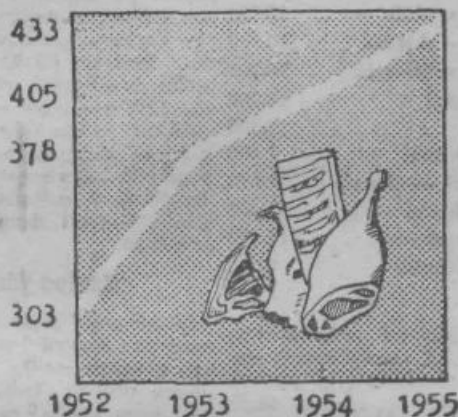

Od leta 1952 do 1955 je bila povečana proizvodnja volne od 15.066 tona na 16.255 ton. To povečanje ni rezultat večjega donosa volne na ovco, temveč povečanja števila ovac. Donos volne na ovco se je v zadnjih treh letih v primeri z l. 1952 celo nekoliko zmanjšal, kar je razvidno iz naslednje tabele:

Leto	kg volne na ovco	skupno volne v tonah
1952	1,47	15,066
1953	1,40	15,690
1954	1,40	16,255
1955	1,40	16,255

Majhen donos volne na ovco dosežemo predvsem zato, ker prevladujejo v naši državi slabše vrste ovac s kratko dlako.

PROIZVODNJA MESA

Risba kaže proizvodnjo mesa, ki se je v času od l. 1952 do 1955 povečala od 303 na 433 tisoč ton. Po vrstah je bila proizvodnja mesa od leta 1952 do danes takale:

Leto	govodina	svinjina	drugo
1952	82	117	104
1953	91	167	120

1954 90 188 127
1955 114 198 121

Kakor je razvidno, se je najbolj povečala proizvodnja svinjine, nato govedine, medtem ko v proizvodnji ovčjega mesa in mesa perutnine ni bilo večjih sprememb.

Brez »Naše skupnosti« ne more biti kvalitetnega sodelovanja in odločanja v organih družbenega upravljanja.

O perspektivnem razvoju kmetijstva

Nadaljevanje s 3. strani

ssestev, kmečkih obdelovalnih zadrug itd. Te socialistične organizacije so dolžne služiti vsemu kmetijstvu z velikimi mehaničnimi delovnimi sredstvi — torej tudi gospodarstvom individualnih proizvajalcev. Kaj to pomeni? To pomeni, da bodo morali individualni proizvajalci nujno uporabljati zadrugo mehanizacijo za obdelavo svojih kmetijskih površin. To bo mnogo bolj rentabilno, kakor pa če bi redili svojo vprežno živino. To bo tudi bolj racionalno za nacionalno gospodarstvo, ker bomo tako varčevali z živinsko krmo. Čeprav ostane še naprej v osnovi lastnik svojega posestva, se individualni proizvajalec postopno združuje, ker mu je mnogo bolj racionalno, da obdeluje kmetijske površine na svojem posestvu s proizvodnimi sredstvi, ki so pod družbenim upravljanjem v zadrugah.

Iz vseh teh razlogov bo treba razumljivo s perspektivnim planom zagotoviti znatnejše naložbe v mehanizacijo kmetijskih del. Po neki analizi bi lahko naše kmetijstvo absorbiralo v naslednjih letih nad 30.000—40.000 traktorjev, kakor tudi ustrezajoče količine priključnih strojev. Ker teh količin ne bo mogla dati domača proizvodnja, bomo morali v naslednjem razdobju kupiti več traktorjev, kombajnov in drugih kmetijskih strojev iz uvoza.

Kmetijska posestva, kmečke obdelovalne zadruge, zadrugne ekonomije kakor tudi kmetijske

zadruge še vedno niso dovolj izgrajene za sodobno kmetijsko proizvodnjo. Primanjkuje jim mehanizacije kakor tudi delno gradbenega prostora, posebno za spravilo in čuvanje hrane, delavnice za dodelavo in predelavo, prometna sredstva in podobno. Nam je potrebno, da se ta gospodarstva čimprej usposobijo za uporabo znanstveno tehničnih dosežkov v kmetijstvu, ker bodo tako najhitreje prebrodila finančne težave, v katere pogosto padejo, hkrati pa bodo služila tudi za zgled prednosti velikega socialističnega gospodarstva pred drobno proizvodnjo v kmetijstvu.

Razumljivo je, da se vprašanje nadaljnjega razvoja kmetijske proizvodnje v naših pogojih ne izčrpa z melioracijami in mehanizacijo kmetijskih del. Na povečanje kmetijske proizvodnje vplivajo še številni činitelji. Tu je predvsem živinoreja. Napredek živinoreje ni samo vir za povečanje mesa, mleka in drugih živinorejskih proizvodov, temveč hkrati predstavlja močno pobudo za povečanje donosov v kmetijstvu. Znano je namreč, kako velikega pomena je hlevski gnoj za napredek kmetijske proizvodnje. Zato bo nujno zagotoviti s perspektivnim planom znatne naložbe za povečanje živinskega sklada, z nakupom plemenskih živali, s povečanjem krmne baze, s posejanjem novih površin s krmnimi rastlinami in z zgraditvijo tovarn za živilsko krmo. Važno vlogo pri povečanju živinorej-

ske proizvodnje bodo imele mlekarne, klavnice, hladilnice in druge tovarne ter delavnice za predelavo živinorejske proizvodnje.

Na povečanje kmetijske proizvodnje nedvomno vplivajo tudi kakovostno seme, gnoj, uvajanje raznih agrotehničnih ukrepov itd. Ti ukrepi so zelo tesno povezani z organizacijo službe za pospeševanje kmetijske proizvodnje (postaje za zaščito rastlin, veterinarske postaje, zavodi za pospeševanje kmetijske proizvodnje, drevesnice itd.).

Postavitev vse te službe za pospeševanje kmetijske proizvodnje na ekonomsko zdravo osnovo zahteva ne samo nove investicijske naložbe, temveč tudi postavitev teh organizacij na čimbolj poslovno bazo (v okviru poslovnih zvez), a pod neposrednim družbenim upravljanjem kmetijskih proizvajalcev.

Končno bo treba s perspektivnim planom regulirati razpored investicijskih naložb zaradi napredka kmetijske proizvodnje tako znotraj samega kmetijstva kakor tudi v industriji, transportu in drugih vejah gospodarstva. S pravilnim kombiniranjem večjih zveznih investicijskih naložb za rešitev osnovnih problemov v kmetijstvu z drobnimi investicijskimi naložbami po okrajih in občinah, iz okrajnih in občinskih skladov za pospeševanje kmetijske proizvodnje, bo mogoče doseči uspehe v kratkem roku. Tako bi bile naši industriji zagotovljene osnovne surovine (bombaž, volna, sladkorna pesa, oljnice itd.), državi pa bi bili zagotovljeni osnovni živilski proizvodi (kruh, meso, mleko itd.).